

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 20 mars 2026

Mål nr
B 9278-24

PARTER

Klagande

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

Motpart

A.K.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat M.B.

SAKEN

Utvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2024-11-08 i mål B 11042-24

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens domslut på det sättet att A.K. utvisas ur Sverige och förbjuds att återvända hit under fem år.

Överträdelse av förbudet kan medföra fängelse i högst ett år.

M.B. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av A.K. i Högsta domstolen med 15 708 kr. Av beloppet avser 9 516 kr arbete, 3 050 kr utlägg och 3 141 kr 50 öre mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen ska utvisa A.K. och förbjuda honom att återvända till Sverige under fem år.

A.K. har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. A.K., som är medborgare i Lettland, åtalades för att den 24 juli 2024 olovligen ha tagit varor till ett värde av 6 395 kr från en butik. Åklagaren yrkade att A.K. skulle utvisas från Sverige och förbjudas att återvända hit under fem år.
2. Tingsrätten dömde A.K. för stöld till fängelse i en månad men avslog yrkandet om utvisning. Efter tingsrättens dom nöjdförklarade sig A.K. såvitt avsåg det utdömda straffet. Åklagaren överklagade domen såvitt den avsåg utvisning.
3. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom.

Frågan i målet

4. Målet rör förutsättningarna för att kunna utvisa en EES-medborgare som vid upprepade tillfällen har dömts för mindre allvarliga förmögenhetsbrott.

Den rättsliga regleringen avseende utvisning av EES-medborgare

5. En utlänning får utvisas ur Sverige bland annat om han eller hon döms för brott till en strängare påföljd än böter och gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet (se 8 a kap. 1 § utlänningslagen, 2005:716). Vid bedömningen ska domstolen beakta utlänningens anknytning till Sverige och om det finns hinder mot att verkställa beslutet (se 8 a kap. 2 och 3 §§ samt 12 kap. 1 §).

6. Utvisning av en EES-medborgare får ske endast av hänsyn till allmän ordning och säkerhet, och därutöver ska kraven enligt vissa särskilda bestämmelser vara uppfyllda (se 8 a kap. 6 § som hänvisar till 8 kap. 12–14 §§). Bestämmelserna syftar till att genomföra det s.k. rörlighetsdirektivet¹. De ska därför tolkas i enlighet med direktivet och ges den innebörd som följer av unionsrätten.

7. Enligt 8 kap. 12 och 13 §§, som i huvudsak motsvarar artiklarna 27.1, 27.2 och 28.1 i rörlighetsdirektivet, får utvisning ske endast om utlänningens eget beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG.

allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse. Tidigare domar i brottmål får inte i sig utgöra skäl för ett sådant beslut. Det får inte vara ekonomiska syften som ligger till grund för beslutet. Vidare ska en proportionalitetsbedömning göras med beaktande av utlänningens ålder, hälsotillstånd, familjesituation, ekonomiska situation samt sociala och kulturella integrering i Sverige. Hänsyn ska också tas till hur länge utlänningen har vistats i Sverige och till banden till ursprungslandet.

8. Möjligheten att utvisa EES-medborgare med hänsyn till allmän ordning utgör ett undantag från principen om fri rörlighet och ska tolkas restriktivt (se bl.a. EU-domstolens dom, C-441/02, Kommissionen mot Tyskland, ECLI:EU:C:2006:253, p. 34).

9. Frågan om upprepad mindre allvarlig brottslighet kan läggas till grund för utvisning har aktualiserats i ett mål i EU-domstolen om förhandsavgörande. Målet rörde en man som sedan ung ålder återkommande gjort sig skyldig till stöld och narkotikabrott. EU-domstolen konstaterade att utvisning inte får beslutas rutinmässigt efter en dom för brott eller av allmänpreventiva skäl, utan måste vara motiverad av att den berördes personliga uppträdande innebär en konkret risk för nya allvarliga störningar av den allmänna ordningen. Den ställda frågan besvarades så att det inte finns hinder mot att utvisa en person som varit föremål för flera brottmålsdomar, i den mån som vederbörandes personliga uppträdande utgör ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett av samhällets grundläggande intressen. Det ankom på den nationella domstolen att pröva om så var fallet. (Se EU-domstolens dom, C-349/06, Polat, ECLI:EU:C:2007:581, p. 11, 35 och 39.)

10. Med hänvisning till bland annat detta avgörande har kommissionen i en vägledning till rörlighetsdirektivet angett att upprepad mindre allvarlig brottslighet kan utgöra ett hot mot allmän ordning, trots att de enskilda

brotten betraktade var för sig inte skulle räcka för att utgöra ett tillräckligt allvarligt hot. Vid bedömningen av om ett sådant hot föreligger kan i dessa fall särskilt beaktas brottens art, den frekvens med vilken brotten begåtts och den skada som vållats. Hotet mot allmän ordning måste föreligga vid den tidpunkt då frågan prövas.²

11. Straffbestämmelsen om stöld syftar till att värna respekten för äganderätten. Skyddet av denna rätt är ett grundläggande samhällsintresse. Brott som innefattar ett angrepp på äganderätten kan alltså ligga till grund för beslut om utvisning även av EES-medborgare. (Se ”Butiksstölden på Datavägen” NJA 2014 s. 415 p. 23.)

12. I kravet på att utlänningens beteende utgör ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse måste normalt anses ligga dels att det finns starka skäl att anta att det finns en risk för framtida brottslighet, dels att denna brottslighet är av en viss nivå från allvarlighetssynpunkt. Dessa båda förutsättningar kan emellertid inte tillämpas helt oberoende av varandra. Även om risken avser mindre allvarlig brottslighet måste kravet kunna anses uppfyllt, om skälen för att anta att utlänningen kommer att fortsätta begå brott är mycket starka. Det gäller särskilt om det finns en risk att utlänningen kommer att begå upprepade brott. (Jfr ”Smugglingen på M/S Wawel” NJA 2018 s. 491 p. 16.)

13. Bedömningen av risken för fortsatt brottslighet får inte göras på ett schablonartat sätt utan ska grundas på utlänningens personliga uppträdande. Som framgår av 8 kap. 12 § får tidigare domar inte i sig utgöra skäl för

² Kommissionens tillkännagivande av den 22 december 2023 – Vägledning om rätten till fri rörlighet för unionsmedborgare och deras familjer, C/2023/1392, s. 60 f.

utvisning. Det måste alltså göras en individualiserad bedömning av om det finns ett tillräckligt hot mot allmän ordning. Tidigare domar kan då utgöra ett underlag för en sådan bedömning.

Återreseförbud

14. Ett beslut om utvisning ska förenas med ett återreseförbud vars längd ska bestämmas med utgångspunkt i brottslighetens straffvärde. Om straffvärdet motsvarar fängelse i mindre än ett år ska återreseförbudet normalt bestämmas till fem år. (Se 8 a kap. 10 och 11 §§.)

Bedömningen i detta fall

15. A.K. har dömts för stöld till fängelse i en månad. Han har under de tio senaste åren lagförts vid ett stort antal tillfällen för liknande brottslighet. Sammanlagt rör det sig om 17 lagföringar. Vid 13 tillfällen har påföljden bestämts till fängelse, som längst i två månader. Tiden mellan lagföringarna har aldrig överstigit två år och har i de flesta fall varit kortare än ett år.

16. Enligt A.K.s egna uppgifter har han inte varit bosatt i Sverige utan har rest mellan Sverige och Lettland. Han har uppgett att han har sökt arbete inom byggnadsindustrin men har haft svårt att få anställning då han inte kan svenska. När det gäller tiden efter den senaste domen har han uppgett att han fått en tidsbegränsad anställning som bärare hos ett transportföretag och antagits till studier i svenska för invandrare.

17. Det kan konstateras att A.K. vid ett stort antal tillfällen under lång tid gjort sig skyldig till stöldbrottslighet när han har vistats i Sverige. De regelbundna återfallen är att hänföra till hans personliga uppträdande. Vad som framkommit om tiden efter det senaste brottet innebär inte att någon väsentlig förändring har skett av hans livsföring.

18. Av dessa skäl måste risken för att A.K. ska fortsätta att begå upprepade stölder i Sverige bedömas som mycket stor. Även om vart och ett av brotten är mindre allvarligt utgör de angrepp på äganderätten. Det föreligger därmed skäl för utvisning med hänsyn till allmän ordning. Hans beteende måste anses utgöra ett verkligt, faktiskt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse.

19. A.K. har en vuxen son i Lettland. Vidare har han en flickvän och en minderårig dotter som är bosatta där. Han har inte någon egentlig anknytning till Sverige. Vad som framkommit om hans hälsotillstånd och vårdkontakter här är inte tillräckligt för att väga upp skälen för utvisning. Något verkställighetshinder föreligger inte.

20. Sammanfattningsvis är förutsättningarna för att utvisa A.K. uppfyllda. Återreseförbudets längd bör med utgångspunkt från straffvärdet bestämmas till fem år. Hovrättens dom ska ändras i enlighet med detta.

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Eric M. Runesson, Cecilia Renfors, Anders Perklev (referent) och Erik Sjöman. Föredragande har varit justitiesekreteraren Amanda Landell.